

ارائه الگوی سیاستگذاری در برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور
طراحی و تنظیم «شناسنامه برنامه» الگوی واحد میان استانی
طیبه دهقانپورفراشاه¹

12

دوره 3، شماره 4، پیاپی 12
زمستان 1403

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:
1403/10/09
تاریخ پذیرش:
1403/12/21
صص: 58-23

شابا چاپی: 2383-0263

رتبه علمی

ب

بررسی سخت‌گواهی در:
JOURNALS.MSRT.IR

چکیده

شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال 1386 با ایجاد شورای تخصصی مهندسی فرهنگی، ظرفیت‌های کشور را برای تدوین نقشه مهندسی فرهنگی کشور بسیج نموده و در تاریخ 93/8/20 به تصویب نهایی رساند. بند ج فصل هفتم نقشه مهندسی کشور مبین تقسیم کار استانی و ضرورت حرکت استانی برای «اجرائی سازی نقشه در متن جامعه» است. از اقدامات اساسی جهت اجرایی سازی نقشه مهندسی فرهنگی کشور، تدوین برش‌های استانی، آیین نامه و دستورالعمل آن می‌باشد. با تصویب آئین نامه و با توجه به ماهیت آن، تمهید میدان یعنی استان‌های کشور جهت تدوین برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور صورت گرفته است. پس از مطالعه و بررسی طرح‌ها/ پروژه‌های استانی فاز یک برش‌های استانی آنچه ضروری می‌نماید «شناسنامه برنامه» است. لذا پژوهش حاضر درصدد طراحی و تنظیم شناسنامه برنامه به عنوان الگوی واحد میان استانی است. شناسنامه برنامه که مشتمل بر کلیه مولفه‌های شناسایی - رصد و ارزیابی یک برنامه است، جهت کنترل و نظارت بر اجرای برنامه‌های برش استانی با هدف نظام مند بودن، انسجام دستگاهی، استفاده از تشکلهای مردمی و نخبگان و فعالان استانی، مدیریت و نظارت بر مراحل انجام کار و نیز برقراری تعاملات و همکاری و هماهنگی‌های میان استانی و دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی است. منابع و داده‌های موردنیاز جهت انجام پژوهش حاضر با روش مطالعه و بررسی برنامه‌های دستگاهی فرهنگی (مندرج در برش‌های استانی فاز یک) و مشاوره و مصاحبه با خبرگان-کارشناسان-فعالان و مجریان خط مشی‌های فرهنگی استخراج می‌شود.

کلیدواژه‌ها: برش استانی، شناسنامه برنامه، نقشه مهندسی فرهنگی کشور، شورای عالی انقلاب فرهنگی

1. پسادکتری سیاستگذاری فرهنگی و استادیار دانشگاه علامه طباطبائی (نویسنده مسئول)

1- مقدمه و بیان مسئله¹

شورای عالی انقلاب فرهنگی برای عمل به رهنمودهای رهبری معظم، فهم و تحقق اهداف و کارکردهای نهادی خود در سال 1386 با ایجاد شورای تخصصی مهندسی فرهنگی و همچنین تجدید سازمان و تشکیلات دبیرخانه شورا، ظرفیت‌های علمی و کارشناسی و اجرایی کشور را برای تدوین نقشه مهندسی فرهنگی کشور بسیج نمود و نهایتاً در تاریخ 93/8/20 به تصویب نهایی رساند. بند ج فصل هفتم نقشه مهندسی کشور مبین تقسیم کار استانی و ضرورت حرکت استانی برای «اجرای سازی نقشه در متن جامعه» است.

از اقدامات اساسی جهت اجرایی سازی نقشه مهندسی فرهنگی کشور، تدوین برش‌های استانی این نقشه است. برش استانی نقشه، برنامه عملیاتی است که برای اجرای اقدامات نقشه در سطح استان بر اساس اقلیم، شرایط، ظرفیت و مسائل فرهنگی اجتماعی تهیه می‌شود. در راستای ضرورت «اجرای سازی» برش‌های استانی، طراحی آیین نامه و دستورالعمل آیین نامه تدوین و اجرای برش‌های استانی سند نقشه مهندسی فرهنگی کشور انجام پذیرفت. با تصویب آیین نامه و با توجه به ماهیت آن، تمهید میدان یعنی استان‌های کشور جهت تدوین برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور صورت گرفته است؛ اما آنچه واضح است اجرایی سازی سند مذکور در صحنه میدان با توجه به عوامل از پیش گفته (نهادها، بازیگران و محیط تصمیم‌گیری مسائل و مشکلات) در چارچوب «ابزار»های برنامه‌ای خاصی صورت خواهد گرفت که ضروریست در گام‌های اجرایی سازی برش استانی نقشه، با استفاده از ادبیات نظری موجود و البته خلاقیت و نوآوری سیاستگذاران، ابزارهای برنامه‌ای اجرایی سازی نقشه مهندسی فرهنگی کشور در سطح استانهای کشور تنظیم گردد. در این راستا طراحی و تنظیم «شناسنامه برنامه» به عنوان الگوی واحد میان استانی ضرورتی است که انجام پژوهش حاضر را لازم نموده است.

2- چهارچوب نظری

1- این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی است

رویکرد ابزاری را می‌توان شاخه‌ای از علوم اجتماعی دانست. زیرا در این رویکرد شخص یا نهاد قانونگذار به صورت هدفمند تلاش می‌کند تا بر فرایندهای اجتماعی اثر گذارد. اما این حوزه تنها به یک رشته دانشگاهی محدود نمی‌شود و کاملاً میان رشته‌ای است. نگرش ابزاری از زمان‌های قدیم، در حوزه اقتصاد وجود داشته است. برای نمونه تصمیم‌ها در مورد حقوق و قیمت گذاری و یا سطح بیمه و مزایای اجتماعی را می‌توان به عنوان ابزارهای موثر در اقتصاد کلان یاد کرد. در رشته حقوق نیز از اوایل قرن بیستم ایده قوانین حقوق به عنوان ابزار کنترل اجتماعی مطرح شد (Retevs, van wispen, 1998) و پس از آن توسعه رشته مدیریت دولتی بر رویکرد ابزاری جان تازه بخشید.

در یک نگاه دقیق تر می‌توان ابزار را یک هدف یا یک فعالیت نامید. در نگاه اول ابزارها می‌توانند هدف باشند که بیشتر در فضای حقوق و قانونگذاری اتفاق می‌افتد. ابزارها همچنین می‌توانند یک فعالیت باشند برای مثال رینگلینگ معتقد است که ابزار سیاستی «مجموعه‌ای از فعالیتهای سیاسی است که ویژگی‌های یکسانی را نشان می‌دهند و توجه آنها بر تاثیرگذاری و هدایت فعالیتهای اجتماعی است.» مزیت در نظر گرفتن ابزار به عنوان یک فعالیت در این است که فعالیتهای غیررسمی را نیز می‌توان به عنوان ابزار بیان کرد (debruign, hufen, 1998). ابزارهای سیاستی و سیله‌هایی هستند که دولتها با استفاده از آنها تلاش می‌کنند تا سیاستها را اجرا کنند. ابزار سیاستی که گاهی و سایل سیاست یا ابزار حاکم نیز نامیده می‌شود و سایل یا تدابیر واقعی هستند که دولت برای اجرای سیاستها در اختیار دارد و از میان آنها باید انتخاب کنند. غالباً انتخاب ابزار به اندازه انتخاب خود سیاست بحث برانگیز است.

2-1- رویکردهای متفاوت برای انتخاب ابزار سیاستی

انتخاب ابزار برای یک مراجعه سیاستی تحت تاثیر یک فرایند نظامند و مقایسه ویژگی‌های آنها است. البته باید در نظر داشت که برای یک محیط مشابه، سیاستگذاران مختلف ممکن است ابزارهای متفاوتی را انتخاب کنند. این تفاوت در انتخاب، تفاوت در انتخاب یک ابزار نیست، بلکه تفاوت در دیدگاه‌ها و تفکراتی است که در پشت این انتخاب پنهان شده است. طرفداران اولین رویکرد علمی را می‌توان ابزار گرایان نامید. در این نگاه سیاستگذاران معتقدند که تعداد محدودی از ابزارها، همه قدرت را شامل می‌شوند. به عبارت دیگر سیاستگذاران این رویکرد

معتقدند ما یک ابزار خاص را می‌شناسیم، به عملکرد واقعی آن واقفیم و اثربخشی آن قابل اطمینان و اعتماد است بنابراین انتظار داریم این ابزار با تغییرات اندک در همه محیط‌های قابل پیش بینی جواب دهد. در اینجا ابزار مناسب می‌تواند شکست یک سیاست را به پیروزی تبدیل کند (Savas, 1987). در مقابل روندگرایان قرار دارند. این محققان معتقدند که تفاوت‌های زیادی بین ابزارها وجود دارد. اما هیچ ابزار یا خانواده‌ای از ابزارها نمی‌توانند کاربرد جهان شمول داشته باشند. همچنین معتقدند یک انتخاب صحیح، محصول یک جمع بندی گسسته و جدا از هم نیست، بلکه نتیجه یک اجرای آزمایشی از تطابق پویای ابزار و محیط است. یک ابزار مناسب، محصول یک تصمیم سازی در یک محیط خاص است (Intveld, 1999). کاملاً مشخص است که تأکید روند گرایان بیشتر بر فرایند ایجاد توسعه یک ابزار است تا ویژگی‌های خود ابزار به تنهایی. بنابراین یک ابزار خوب می‌تواند در یک محیط شکست بخورد و یک ابزار بد می‌تواند در فرایندی موفق باشد و این موفقیت و شکست تنها بر پایه کاربردهای خاص آن است. رویکرد اقتصادگرایان بسیار به نظر برنامه ریزان سنتی اجتماعی نزدیک است که در آن انتخاب یک ابزار سیاستی باید بر اساس تطابق ویژگی‌های عملکردی آنها با یک مشکل خاص باشد. تأکید اقتصادگرایان بر تناسب یک ابزار با یک مشکل است. عملکرد در این رویکرد، نه مانند ابزار گرایان بر پایه ویژگی‌های خود ابزار است و نه مانند روندگرایان بر پایه زمینه کاربرد، بلکه اقتضایی است و بر پایه تطابق پیش نگر میان ابزار و محیط است (Dunn, 1989). قانون‌گرایان معتقدند در تدوین ابزارهای سیاست باید به معنای ذهنی ابزارها نیز توجه کرد. معنای ذهنی در اینجا نه تنها شامل جنبه‌های غیر ابزاری مانند نمادها و موضوع‌های غیر اخلاقی می‌شود، بلکه شامل دیگر ویژگی‌های ابزاری است که تفسیر و درک آنها شامل ادراک و جنبه‌های ارزشی می‌باشد. با توجه به چهار رویکرد متفاوت ابزار گرای، روند گرای، اقتضاگرایی و قانون‌گرایی در انتخاب ابزارهای سیاستی، می‌توان دو رویکرد سنتی و مدرن را در انتخاب ابزارهای سیاستی از هم متمایز کرد. رویکرد سنتی بیشتر در نظریه‌های ابزار گرایان دیده می‌شود که معتقدند رویکرد سنتی ابزاری، انتخاب ابزارهای سیاستی را برپایه عقلانیت هدف وسیله می‌داند. در این رویکرد خود ابزارها ویژگی ذاتی ندارند، بلکه بر مبنای هدف‌هایی هستند که برای آنها رام شده‌اند. رویکرد سنتی توجهی به محیطی که ابزار سیاستی در آن طراحی یا پیاده سازی می‌شود،

ندارد یا توجه بسیار اندکی دارد. توجه بیشتر به ابزار است و زمینه در آن غایب می‌باشد. در رویکرد سنتی ابزاری، اعتقاد بر این است که ابزارهای سیاستی، وسیله‌هایی هستند برای هدایت از مرکز سیاستگذاری. رویکرد مدرن، طرز نگاه به اهمیت ابزارها را تغییر داد. پژوهشگران در این حوزه، رویکرد سنتی را بخاطر عدم توجه به ارزش‌های پایه‌ای و هنجارها ملامت می‌کنند. در رویکرد ابزاری مدرن، میان ابزارها از یک سو و ارزش‌های جهان شمول (مانند مسائل اخلاقی و هنجارها) از سوی دیگر کشمکش ایجاد می‌کند (قانون گرایان و اقتضاگرایان بیشتر رویکرد مدرن دارند). به نظر می‌رسد ابزارهای سیاستی باید به طور دقیق انتخاب شوند تا دولت‌ها، سازمان‌ها، نهادها، ... بتوانند به هدف‌های مورد نظرشان برسند. بالطبع در تعیین ابزارهای سیاستی برنامه‌ای جهت تدوین برش‌های استانی نقشه مهندسی کشور این مهم باید صورت گیرد.

۳- پیشینه پژوهش

از زمان تصویب آئین نامه تدوین برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور (1399/12/23) به غیر از تدوین و تصویب دستورالعمل تدوین برش‌های استانی نقشه مهندسی کشور، پژوهشی در سطح ملی در حوزه تنظیم شناسنامه برنامه به صورت الگوی واحد میان استانی صورت نگرفته است.

4- روش پژوهش

در این پروژه به منظور طراحی و تنظیم شنا سنامه برنامه از دو روش استفاده شده است. نخستین روش، با استفاده از «داده‌ها و منابع موجود» برنامه‌های دستگامهای فرهنگی (مندرج در برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور) مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته است. دومین روش، مشاوره و مصاحبه با خبرگان-کارشناسان-فعالان و مجریان خط مشی‌های فرهنگی (best practice) می‌باشد.

5- یافته‌های تحقیق

جهت پاسخگویی به سوال پژوهش، ابتدا لازم است توضیحاتی کوتاه پیرامون چیستی و چگونگی تدوین برش استانی بیان گردد و سپس به ارائه شناسنامه برنامه به عنوان الگوی واحد میان استانی، جهت اجرایی سازی برش‌های استانی نقشه‌مهندسی فرهنگی کشور پرداخته خواهد شد.

5-1- برش استانی نقشه‌مهندسی فرهنگی کشور

برش استانی یک برنامه عملیاتی است که به اجرای نقشه در هر استان کمک می‌کند. نقشه‌مهندسی فرهنگ کشور اصلی‌ترین سند بالادستی نظام در عرصه فرهنگ است که بر اساس اصول و ارزشهای اسلام ناب محمدی (ص)، آرمانهای انقلاب اسلامی، رهنمودهای امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری و اسناد فرادستی نظیر سیاستهای کلی نظام و سند چشم‌انداز کشور طراحی شد و به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید. این نقشه شامل کلیات، مبانی، ارزش‌ها و اصول، چشم‌انداز فرهنگی کشور در افق 1404، اهداف کلان فرهنگی، اولویت‌های فرهنگی، راهبردها و اقدامات و چارچوب نهادی است. پیش‌نویس این نقشه در بیش از 150 جلسه شورای مهندسی فرهنگی بحث و بررسی گردید و نهایتاً در 33 جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی بررسی و در جلسه هفتصد و پنجاه و پنج مورخ 1393/8/20 به تصویب نهایی رسید. برش استانی نقشه، برنامه عملیاتی است که برای اجرای اقدامات نقشه در سطح استان تهیه می‌شود. اقدامات ملی نقشه، تدابیری هستند که برای تحقق اهداف و راهبردهای نقشه طراحی شده‌اند. شرط اجرای این اقدامات قرار گرفتن آنها در چارچوب برنامه‌های پنج‌ساله و یک‌ساله کشور در سطوح ملی و استانی است. لازم به ذکر است برخی از این اقدامات از ظرفیت اجرا در سطح استان برخوردار نیستند.

برش استانی ابزار تحقق نقشه در سطح استانی است. این برش از ظرفیت ایجاد هماهنگی میان نقشه، برنامه‌های توسعه و سایر اسناد استانی به ویژه سند آمایش استان برخوردار است.

همچنین می‌تواند نهادها و دستگاههای فرهنگی را در دو سطح ملی و استانی هماهنگ و منسجم کند؛ هماهنگی که ماحصل آن هم‌افزایی و اختصاص بهینه منابع است.

تهیه برش استانی نقشه، مستلزم طی یک فرایند پیچیده است. ورودی این فرایند، مسائل اولویت‌دار استان و اقدامات ملی نقشه و خروجی آن اقدامات استانی اولویت‌دار و طرح‌ها/پروژه‌هایی است که زمینه لازم برای اجرای اقدامات ملی نقشه را فراهم می‌کند. این فرایند یک فرایند خطی نیست بلکه رفت و برگشتی است و نیازمند رفت و برگشت مکرر میان مراحل گوناگون است. همچنین ممکن است این فرایند تحت تاثیر رخدادهای پیش‌بینی نشده و فشارهای سیاسی تغییر کند.

لازم به ذکر است که برش استانی، بر اساس ویژگی‌های اقدامات ملی منتخب و همچنین اقتضائات و ویژگی‌های استان، می‌تواند با روش سلسله مراتبی و یا تعاملی تهیه شود. در روش سلسله مراتبی، برش استانی کاملاً دقیق بوده، با نگاه بالا-پایین و از طریق بوروکراسی سلسله مراتبی تهیه می‌شود. در روش تعاملی برش استانی در جریان گفتگو و همکاری میان دستگاه‌های فرهنگی و نظام اداری استان پدیدار می‌شود. اما در هر صورت، برش استانی شامل مجموعه‌ای از اهداف و راهکارهای دستیابی به آنها است. به بیان دیگر، برش استانی، پاسخ استان به این سه سؤال کلیدی است: مسائل اولویت‌دار استانی چیست؟ کدامیک از اقدامات ملی نقشه می‌تواند مسائل مذکور را حل کند یا کاهش دهد؟ برای اجرای این اقدامات باید چه طرح‌ها/پروژه‌هایی انجام شوند؟

5-1-1- رابطه میان برش استانی نقشه و نقشه مهندسی فرهنگی کشور

برش استانی نقشه مهندسی فرهنگی امتداد اقدامات ملی آن در استان است. به بیان دیگر برش استانی نقشه، برنامه عملیاتی تحقق اقدامات ملی آن در هر استان است و از ترجمه و تفسیر آن اقدامات به طرح/پروژه به دست می‌آید.

5-1-2- رابطه میان برش استانی نقشه و برنامه‌های توسعه

برش استانی نقشه، تمام یا بخشی از برنامه عملیاتی بخش فرهنگی برنامه‌های توسعه است. به بیان دیگر، برش استانی نقشه، برنامه عملیاتی است که برای تحقق آن دسته از اهداف، سیاست‌ها، اقدامات و احکام بخش فرهنگی برنامه‌های توسعه تدوین می‌شود که میان نقشه و آن برنامه‌ها مشترک بوده، بر اساس نظام برنامه‌ریزی کشور تلاش برای اجرای آنها در چارچوب وظایف شورای برنامه‌ریزی استان است.

5-1-3- رابطه میان برش استانی نقشه و سایر اسناد استانی

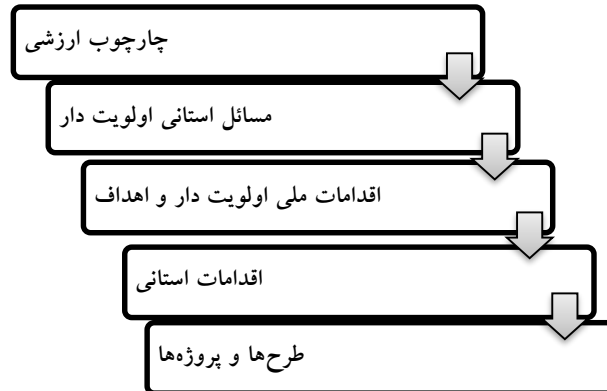
برش استانی نقشه تا حد امکان با سایر اسناد استانی هماهنگ است. به عنوان مثال برش استانی با برنامه آمایش استان هماهنگ است و برای انتخاب اقدامات ملی نقشه و راهکارهای اجرای آنها در استان از آن استفاده می‌کند.

برش استانی نقشه در واقع پاسخی است که در چارچوب ارزشی نظام ج.ا.ا. ایران به چند سوال کلیدی در مورد اقدامات ملی نقشه داده می‌شود. چارچوب ارزشی مجموعه سازمان‌یافته‌ای از باورها، ارزشها و اصول درباره بهترین شیوه و مناسب‌ترین راهکارها و ترتیبات نهادی برای انجام کار در مورد یک موضوع خاص است. این چارچوب، شاخص و ملاک تمایز مسائل، اهداف، راهکارها و فعالیت‌های صحیح از سایر اهداف، راهکارها و فعالیت‌هاست. به بیان دیگر با استفاده از این چارچوب می‌توان از میان انبوه اهداف، مسائل و راهکارها، مواردی را انتخاب کرد که بهترین و مناسب‌ترین هستند.

5-1-4- عناصر برش استانی

- ❖ مسئله یا مسائل استانی اولویت‌دار؛
- ❖ اقدام یا اقدامات ملی اولویت‌دار؛
- ❖ هدف از هر اقدام ملی اولویت‌دار؛
- ❖ اقدام یا اقدامات استانی؛
- ❖ طرح‌ها/ پروژه‌ها

نمودار شماره 1- عناصر استانی

5-2- شناسنامه برنامه فعالیت

همانطور که ذکر شد سند نقشه مهندسی فرهنگی اصلی‌ترین سند بالادستی نظام در عرصه فرهنگ است که به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید. بندج فصل هفتم نقشه مهندسی فرهنگی کشور مبین تقسیم کار استانی و ضرورت حرکت استانی برای «اجرائی سازی نقشه در متن جامعه» است. یکی از اقدامات اساسی برای اجرایی سازی نقشه مهندسی فرهنگی کشور، تدوین برش‌های استانی این نقشه است. برش استانی نقشه، برنامه عملیاتی است که برای اجرای اقدامات نقشه در سطح استان تهیه می‌شود. در واقع برش استانی ابزار تحقق نقشه در سطح استانی بوده، می‌تواند نهادها و دستگاه‌های فرهنگی را در دو سطح ملی و استانی هماهنگ و منسجم کند؛ هماهنگی که ماحصل آن هم‌افزایی و اختصاص بهینه منابع است.

5-2-1. فرایند تدوین برش استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور

نقشه مهندسی فرهنگی کشور به عنوان عالی‌ترین سند فرهنگی، یکی از مطالبات مهم مقام معظم رهبری از شورای عالی انقلاب فرهنگی بوده است که به همین دلیل در فصل جدید فعالیت دبیرخانه، به عنوان رویکرد اصلی مدنظر قرار گرفته است. برای تحقق این مهم در سطح ملی تدوین اسناد تخصصی ذیل نقشه (مهدویت- وقف و امور خیریه- موسیقی- مد و لباس- هنرهای

تجسمی- ایثار و شهادت- ایرانیان خارج از کشور- مسجد- امنیت عمومی و اجتماعی- گردشگری) و در سطح منطقه ای-محلی، برش‌های استانی نقشه انتخاب شد. اقدام اساسی درپیشبرد این راهبرد براساس فصل هفتم نقشه، طراحی سازوکاری برای امتداد اجرایی اقدامات ملی نقشه مهندسی فرهنگی کشور در استان‌ها براساس نیازها، شرایط، اقتضانات و مسایل اولویت دار آنها در قالب تدوین برش استانی نقشه مهندسی فرهنگی تعیین گردید. در این راستا دبیرخانه طی یک مطالعه میدانی و اداری مستمر در تعامل و همکاری فنی و مدیریتی اثربخش با نهادهای موثر در مدیریت فرهنگی ملی و استانی ازجمله شورای سیاستگذاری ائمه جمعه کشور، شورای فرهنگ عمومی کشور، سازمان برنامه و بودجه کشور و استانداران استان‌ها، «آیین نامه تدوین و اجرای برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور» را تهیه نموده و پس از 3 جلسه بررسی در ستاد هماهنگی و راهبری نقشه مهندسی فرهنگی کشور در نهایت در 23 اسفندماه 1399 مصوب گردید¹ و در تاریخ 14/01/1400 از سوی رئیس ستاد هماهنگی و راهبری نقشه مهندسی برای اجرا ابلاغ گردید.

دبیرخانه مطابق وظیفه‌ای که براساس آیین نامه مصوب عهده دار شد با تدوین «دستورالعمل و راهنمای تدوین برش استانی» و انتخاب 12 استان به عنوان فاز اول تدوین برش استانی (شامل استانهای آذربایجان شرقی، البرز، بوشهر، سیستان و بلوچستان، زنجان، خراسان رضوی، فارس، کهگیلویه و بویر احمد، گلستان، لرستان، هرمزگان و همدان) بر مبنای ظرفیت و توانمندی آنها، و فازدوم مشتمل بر 19 استان باقیمانده (اردبیل، اصفهان، ایلام، آذربایجان غربی، تهران، خراسان شمالی و جنوبی، چهارمحال و بختیاری، خوزستان، سمنان، کردستان، کرمان، کرمانشاه، گیلان، قزوین،

1. ستاد هماهنگی نقشه مهندسی فرهنگی کشور در جلسه هشتم، مورخ 1399/12/23 به پیشنهاد دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی به استناد بندهای الف و ج بخش دوم فصل هفتم نقشه مهندسی فرهنگی کشور (مصوب جلسه 748 مورخ 93/3/27 شورای عالی انقلاب فرهنگی) و به منظور اجرایی شدن نقشه در استان‌ها، آیین‌نامه برش استانی نقشه را تصویب کرد که به امضاء معاون اول ریاست جمهوری رسید.

قم، مازندران، مرکزی، یزد) تدوین برش استانی را آغاز نمود. در حال حاضر رونمایی از برش‌های استانی فاز اول کامل صورت گرفته^۱، شاهد تلاش استانهای فاز دوم در اتمام تدوین برش‌های استانی هستیم^۲. لازم به ذکر است از میان 19 استان فاز دوم، تدوین، تکمیل و رونمایی از برش‌های استانی تهران- خوزستان- قزوین- اراک و یزد(تا زمان تنظیم پژوهش حاضر) صورت گرفته است^۳. اهم اقدامات انجام شده تاکنون به شرح ذیل است:

5-2-1-1. انجام هماهنگی‌های بین‌سازمانی در سطح ملی و استانی

- برگزاری جلسات مشترک با شورای سیاستگذاری ائمه جمعه؛
- برگزاری جلسه با شورای فرهنگ عمومی کشور؛
- برگزاری جلسات ویناری با ائمه جمعه منتخب استان‌ها؛
- برگزاری جلسه با مدیران کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان‌ها؛
- برگزاری جلسه با مدیران کل فرهنگی اجتماعی استانداری‌ها؛
- برگزاری جلسه با روسای سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان‌ها؛
- برگزاری جلسه با تشکل‌ها و نمایندگان مردمی؛

5-2-1-2. پشتیبانی کارشناسی و حقوقی استان‌ها

- تصویب و ابلاغ آیین‌نامه تدوین و اجرای برش استانی نقشه
- تدوین دستورالعمل و راهنمای تدوین برش استانی
- ارائه مشاوره‌های کارشناسی میدانی- غیرحضوری و مجازی
- تصویب پیوست اعتباری

1. تمام برش‌های استانی فاز یک نقشه مهندسی فرهنگی کشور، جزء منابع تحقیق حاضر بوده، و توسط پژوهشگر مطالعه و بررسی شده است.

2. تا زمان تنظیم این نوشتار، از 19 استان فاز دوم؛ رونمایی از برش استانهای تهران- خوزستان- قزوین- اراک و یزد انجام شده است.

3. مجری پروژه، در راهبری «تنظیم و تدوین برش‌های 31 استان» و نیز کارشناسی آن‌ها مشارکت فعال داشته است

5-2-1-3. پشتیبانی تخصصی میدانی

- انتخاب و اعلام نمایندگان دبیرخانه در هر استان
- سفرهای استانی نمایندگان دبیرخانه
- سفرهای استانی دبیرمحترم شورا

شایان ذکر است جهت پیگیری امور و سازوکارهای لازم در تدوین برش‌های استانی، جلسات هفتگی با حضور نمایندگان برش‌های استانی (بالای 55 جلسه)، و جلسات شورای راهبری (بالای 25 جلسه) با حضور دبیر شورای فرهنگ عمومی کشور و نمایندگانی از شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه- وزارت کشور و سازمان برنامه و بودجه و وزارت آموزش و پرورش در محل دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی برگزار می‌گردد.

باید بیان داشت نقشه‌مهندسی فرهنگی کشور بعد از چشم‌انداز 1404، کلان‌ترین سیاست فرهنگی کشور است که از یک سو به عنوان برنامه‌ای کلان برای تحقق اهداف فرهنگی چشم‌انداز ایران تهیه شده، و از سوی دیگر باید توسط سازمان برنامه و بودجه کشور و دستگاه‌های اجرایی تبدیل به برنامه‌های 5 ساله و سالانه شود تا امکان تحقق آن فراهم آید. در این راستا برش استانی نقشه، تمام یا بخشی از برنامه عملیاتی بخش فرهنگی برنامه‌های توسعه است که تلاش برای اجرای آنها در چارچوب وظایف شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است. به بیان دیگر بر اساس نظام برنامه‌ریزی و تقسیم کار ملی انتظار می‌رود برنامه‌های 5 ساله توسعه و برنامه‌های دستگاهی، بر اساس اقدامات ملی نقشه و برای اجرایی شدن آن تدوین شوند.

5-2-2. تدوین شناسنامه برنامه فعالیت برش استانی

همانطور که اشاره شد در راستای ضرورت اجرایی سازی برش‌های استانی، طراحی آیین‌نامه و دستورالعمل آیین‌نامه تدوین و اجرای برش‌های استانی سند نقشه‌مهندسی فرهنگی کشور بدین شرح انجام پذیرفت، اما در این میان طراحی و تنظیم «شناسنامه برنامه»؛ به عنوان الگوی واحد میان استانی که مشتمل بر کلیه مولفه‌های شناسایی - رصد و ارزیابی یک برنامه است،

جهت کنترل و نظارت بر اجرای برنامه‌های برش استانی با هدف نظام مند بودن، انسجام دستگاهی، استفاده از تشکل‌های مردمی و نخبگان و فعالان استانی، مدیریت و نظارت برمراحل انجام کار و نیز برقراری تعاملات و همکاری و هماهنگی‌های میان استانی و دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی ضروری بنظر می‌رسد. در واقع تهیه شناسنامه برنامه (پروژه) که برای اولین بار^۱ در سطح ملی نسبت به کیفیت و چگونگی اجرای یک برنامه طراحی گردید نمود برگ(کاربرگ) است جهت تدقیق فعالیت برنامه‌های دستگاهی برش استانی، به عبارت دیگر شناسنامه برنامه حرکت از یک نقطه به نقطه دیگر(از وضعیت موجود به وضعیت مطلوب) در طول بازه زمانی مشخص به وسیله کنشگران فرهنگی اجتماعی استان، همراه با میزان اعتبار مورد نیاز را نشان می‌دهد. شناسنامه برنامه جهت تبدیل برنامه‌های کمی فرهنگی به صورت کیفی تنظیم می‌شود.

شناسنامه برنامه فعالیت(پروژه) جهت شفاف شدن وضعیت عملکردها متناسب با راهبردها- شفاف شدن وضعیت پیشرفت و نتایج برنامه‌ها و فعالیت‌ها- فراهم شدن شرایط مناسب و واقع بینانه برای تصمیم‌گیری و عملکرد بهتر مدیران و برنامه ریزان و افزایش قابلیت پاسخگویی دقیق تر و صحیح تر برای مدیران تنظیم می‌گردد. به عبارتی تدوین شناسنامه برنامه باعث افزایش مشارکت کارکنان، فعالان در آن حوزه و سایر افراد ذینفع جامعه در بهبود روند وضعیت فعالیت‌ها و نیز اطلاع‌رسانی نتایج کار به مسئولان و افکار عمومی جامعه در باب عملکرد و خدمات انجام شده در حوزه‌های مذکور و زمینه‌سازی برای استقرار نظام نظارت و نیز برانگیختن مشارکت

1. شناسنامه برنامه در سطح برنامه‌های دستگاهی فرهنگی کشور مسبق به سابق نبوده است؛ حتی در سطح سازمان برنامه و بودجه کشور نیز وجود نداشته است. این امتیاز پژوهش حاضر است که برای نخستین بار در نظام مالی کشور، برنامه ریزی نویی انجام شده است.

همگانی گروه‌ها و افراد، ذینفعان و علی‌الخصوص کنشگران اصلی تدوین برش استانی در جهت تحقق اهداف صورت می‌پذیرد^۱.

در راستای اهداف برش‌مرده، واحد برش استانی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی پس از طراحی و تنظیم شناسنامه برنامه، جهت توجیه چیستی و نحوه تکمیل آن، با تقسیم استانهای دوازده گانه فاز یک به سه گروه و حضور در استانها به تشریح موارد اقدام نمود. لازم به ذکر است که کنشگران اصلی تدوینگر برش استانی شامل سازمان مدیریت و برنامه ریزی- مدیران کل فرهنگ و ارشاد اسلامی و فرهنگی اجتماعی استانداری- سازمان تبلیغات اسلامی- بعضا حوزه‌های علمیه و آموزش و پرورش به علاوه نمایندگانی از شورای فرهنگ عمومی و سازمان برنامه و بودجه کشور در کارگاه آموزشی حضور یافتند.

همچنین باید گفت که شناسنامه برنامه که نقشه اجرایی سازی برنامه فعالیت‌های استان است، اعتبار لازم برش استانی را بصورت سالانه نشان می‌دهد. بدین صورت که کارگروه استانی برش استانی هر سال فهرستی از برنامه‌های اولویت دار مندرج در برش استانی (یک پنجم برنامه فعالیت‌های مندرج در فصل پنجم برش) را انتخاب و پس از تهیه شناسنامه برنامه و تایید و امضاء کارگروه به دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی ارسال می‌نماید. لازم به ذکر است تا قبل از سال 1403، بالغ بر 1000 صفحه شناسنامه برنامه از 12 استان کشور- هر استان به ظرفیت 20 تا 40 شناسنامه برنامه در هر سال- و بالغ بر 300 پروژه به دبیرخانه ارسال و کار کارشناسی انجام شد.^۲ حاصل بررسی‌های انجام شده، تعیین اعتبار استانی و نیز میزان اعتبار لازم دریافتی از سازمان برنامه و بودجه از محل بودجه مربوطه است.^۳

1. مجری پروژه، در راهبری تنظیم و تدوین «شناسنامه برنامه» استان‌های فاز یک و نیز بررسی آن‌ها مشارکت فعال و حضور کارشناسی داشته است.

2. کارشناسی شناسنامه برنامه‌ها توسط مجری پروژه طی رفت و برگشت‌های مکرر با استانها انجام شده است.

3. تا قبل از سال 1403 بررسی برش‌های استانی و شناسنامه برنامه‌های فاز یک تا مرحله تخصیص بودجه پیش

رفت.

جدول شماره 1- شناسنامه برنامه فعالیت (پروژه) برش های استانی

<p>مسأله: اقدام ملی مربوط (اقدامات ملی نقشه مهندسی فرهنگی کشور، راه کارهایی هستند که برای حل یا کاهش طیف وسیعی از مسائل فرهنگی ارائه شده اند. از اینرو متناسب با مساله استانی، اقدامات ملی مرتبط از نقشه انتخاب می شود)</p>							
<p>عنوان برنامه - فعالیت (برنامه ای که در برش استانی مصوب شده):</p>		<p>کد برنامه - فعالیت برش :</p>					
<p>عنوان برنامه مرتبط (شبهه ترین برنامه ی موجود در مأموریت دستگاه های اجرائی که در نظامات سازمان برنامه و بودجه دارای کد برنامه است به برنامه فعالیت برش استانی)</p>		<p>کد برنامه (موجود در سازمان برنامه):</p>					
<p>عنوان فعالیت : (خدمت یا ریز پروژه های مرتبط با برنامه فعالیت برش استانی در صورت وجود):</p>							
<p>اهداف کمی و عملیاتی برنامه - فعالیت (پروژه) برش:</p>							
<p>جامعه هدف</p>		<p>مراحل اجرایی</p>					
<p>ریز اقدامات</p>	<p>دستگاه های مجری و همکار</p>	<p>ناظر</p>	<p>زمان اجراء</p>	<p>شاخص های تحقق برنامه همراه با درصد پیشرفت</p>	<p>بودجه لازم (میلیون ریال)</p>	<p>بودجه قابل تامین در استان به همراه محل و ردیف آن</p>	<p>میزان بودجه لازم خارج از استان</p>

جدول شماره 2. نمونه تکمیل شده شناسنامه برنامه

<p>مساله دوم: ضعف در فرهنگ میزبانی و مجاوری و ضعف برنامه‌ریزی و انسجام در امر زیارت اقدام ملی مربوط: برنامه‌ریزی برای ارتقاء سطح امنیت فرهنگی و مقابله نظام‌مند با تهدیدها و آسیب‌های جنگ نرم همچون هویت‌زدایی، هویت‌سازی کاذب، ناامنی و بی‌اعتمادی فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی، القاء ناکارآمدی نظام اسلامی و تخریب شخصیت‌ها (راهبرد کلان 13، اقدام ملی 1-4)</p>	
<p>عنوان برنامه - فعالیت (برنامه‌ای که در برش استانی مصوب شده):</p> <p>برگزاری دوره تربیت مدرس تخصصی عفاف و حجاب</p>	<p>کد برنامه - فعالیت برش:</p> <p>2-4-2-1401</p>
<p>عنوان برنامه (شبهه‌ترین برنامه‌ی موجود در مأموریت دستگاه‌های اجرائی که در نظامات سازمان برنامه‌و بودجه دارای کد برنامه است به برنامه فعالیت برش استانی) (سازمان برنامه)</p>	
<p>عنوان فعالیت (خدمت یا ریز پروژه‌های مرتبط با برنامه فعالیت برش استانی در صورت وجود)</p> <p>پروژه: برگزاری دوره تربیت مدرس تخصصی عفاف و حجاب</p>	
<p>اهداف کمی و عملیاتی برنامه - فعالیت برش</p>	
<p>1. ارتقای 30 درصدی توانمندی‌ها و ظرفیت‌های علمی و عملی مدرسین و کارشناسان حوزه عفاف و حجاب استان</p> <p>2. تربیت حداقل 32 مدرس تخصصی عفاف و حجاب در شهرستان‌ها</p>	<p>3. برگزاری حداقل 1 کارگاه آموزشی در حوزه عفاف و حجاب در هر 32 شهرستان استان</p>
<p>مراحل اجرایی</p>	
<p>1. تبیین جوامع هدف که بیشترین نیاز به آموزش تخصصی در حوزه عفاف و حجاب دارند (10 درصد)</p> <p>2. تدوین و طراحی طرح درس‌های لازم برای آموزش تخصصی عفاف و حجاب متناسب با هر قشر از مدرسان (20 درصد)</p>	<p>4. برگزاری دوره‌های کارگاهی و آموزشی عفاف و حجاب برای جوامع هدف (40 درصد)</p> <p>5. اثرسنجی آموزش‌های صورت گرفته در جوامع مردم</p>
<p>جامعه هدف:</p>	

			3.فراخوان و برگزاری دوره‌های تربیت مدرس تخصصی عفاف و حجاب (20 درصد)				
میزان بودجه لازم از خارج از استان	میزان بودجه قابل تامین در استان به همراه محل و ردیف آن	بودجه لازم (میلیون ریال)	شاخص‌های تحقق برنامه همراه با درصد پیشرفت کار	زمان اجرا	ناظر	دستگاه‌های مجری و همکار	ریز اقدامات
4000	0	4000	تعیین حداقل 10 جامعه هدف جهت آموزش عفاف و حجاب	یک ماه 1 ماه 15 روز 1 ماه مستمر	فرد حقیقی دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی	مجری اداره کل تبلیغات اسلامی (50 درصد) همکار: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	فرا تحلیل داده‌های موجود جهت شناسایی جوامع هدفی که بیشترین نیاز را به کسب و ارتقاء آموزش‌های مرتبط دارند

		<p>تدوین 1 طرح درس جامع و حداقل 10 طرح درس تخصصی مرتبط متناسب با جوامع هدف</p>			<p>50 درصد *مجمع کانونهای فرهنگی تبلیغی</p>	<p>تشکیل کارگروه علمی جهت تدوین طرح درس‌های تخصصی حوزه عفاف و حجاب متناسب با جوامع هدف</p>
		<p>تربیت حداقل 32 مربی تخصصی عفاف و حجاب با گرایش‌های تخصصی برای هر جامعه هدف در هر شهرستان استان</p>				<p>فراخوان و گزینش افراد جهت تربیت مربی تخصصی عفاف و حجاب</p>

			تصویب طرح لزوم برگزاری دوره‌های تخصصی تربیت مدرس عفاف و حجاب در نهادهای بالادستی استان مانند شورای فرهنگ عمومی جهت الزام‌آوری تشکیل این دوره‌ها			هماهنگی با نهادهای اجرایی - وحتی مردمی - جهت برگزاری دوره‌های تخصصی تربیت مدرس عفاف و حجاب
--	--	--	---	--	--	--

برگزاری دوره‌های آموزشی تربیت مدرس در این مورد و برگزاری 1 کارگاه عمومی در هر شهرستان			اجرای حداقل 1 دوره کارگاهی و آموزشی عقاف و حجاب در 32 شهرستان استان		
---	--	--	---	--	--

لازم به ذکر است هدف گیری و نقطه زنی مسائل فرهنگی استان و حل آنها با پروژه‌های تعریف شده در برش استانی، از طریق تنظیم «شناسنامه برنامه»، کاری بی بدیل در سطح ملی است که اثبات این مدعا با نگاه به برنامه فعالیت‌های دستگاه‌های فرهنگی که توسط سازمان برنامه و بودجه کشور سالانه ارائه می‌گردد، موید این موضوع است. در این راستا و در ادامه پژوهش، برنامه فعالیت‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ابلاغی از سازمان برنامه و بودجه کشور خواهد آمد.

جدول شماره 3. برنامه فعالیت‌های¹ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

کد برنامه	برنامه	سنجه عملکرد
1701015000	برنامه حمایت و راهبری فعالیتهای تبلیغ و ترویج قرآن کریم	نفر- ساعت
	بررسی، نظارت و صدور مجوزهای فعالیتهای مربوط	مورد
	حمایت از تجلیل قرآن آموزان، نهج آموزان، صحیفه آموزان برتر و خادمان و فعالان ملی قرآن	نفر

1. بر مبنای اطلاعات مندرج در پیوست 4 لایحه بودجه سال 1395 کل کشور

موسسه	حمایت از نهادها و موسسات فرهنگی قرآن و عترت(در راستای توسعه فعالیت‌های قرآنی در فضای مجازی، تولیدات فرهنگی و هنری فاخر قرآنی)	
جشنواره	کمک به برگزاری جشنواره‌های قرآنی	
نمایشگاه	کمک به برگزاری نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم	
استان	کمک به برگزاری هفته‌های قرآنی و عترت استانی	
کانون	برنامه گسترش فعالیت‌های فرهنگی در مساجد	1701029000
باب کتابخانه	تجهیز و را اندازی کتابخانه‌های مساجد	
کانون	حمایت از فعالیتهای فرهنگی و هنری کانون‌های مساجد	
کانون	حمایت به ایجاد کانون‌های فرهنگی و هنری جدید در مساجد	
ورق	برنامه افزایش ظرفیت صنعت چاپ کشور	1703004000
مورد	بازرسی از چاپ خانه‌ها و اعطای مجوز برای اقلام چاپی	
رویداد	حمایت از حضور بین‌المللی صنعت چاپ	
رویداد	کمک به برگزاری جشنواره صنعت چاپ و نمایشگاههای تخصصی	
هزارجلد	برنامه توسعه نشر و ترویج کتابخوانی	1703007000
مورد	بررسی، نظارت و صدور مجوزهای فعالیتهای مربوط	
استان	بررسی کتاب در استانهای ذیربط	
نمایشگاه	حمایت از برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران	
نمایشگاه	حمایت از حضور بین‌المللی صنعت نشر و کتاب	
مرکز	حمایت از مراکز، موسسه نشر میراث مکتوب و مجامع ادبی و فرهنگی	
مورد	کمک به برگزاری مراسم، جشنواره‌ها، نشست‌ها، هفته کتاب و کتابخوانی	
طرح	برنامه حمایت از توسعه و الگوسازی مد و لباس اسلامی- ایرانی	1703018000
مورد	حمایت از ساماندهی و هویت بخشی به دست اندرکاران حوزه مد و لباس اسلامی- ایرانی	

طرح	حمایت از طراحی، تولید، عرضه و ترویج نمادها و الگوهای مد و لباس اسلامی - ایرانی	
طرح	حمایت از فعالیتهای بین‌المللی مد و لباس اسلامی - ایرانی	
مورد	حمایت از ساماندهی مد و لباس در جهت گسترش عفاف و حجاب	
درصد رشد فعالیت‌ها	برنامه حمایت از فعالیتهای فرهنگی، هنری، دینی استانها	1703022000
هزار عنوان	حمایت از خدمات پستی جهت سهولت دسترسی مخاطبین نشریات، مطبوعات، کتب و سایر محصولات فرهنگی	
استان	حمایت از بنیاد بین‌المللی فرهنگی هنری امام رضاع	
کانون	حمایت از فعالیتهای فرهنگی، هنری و دینی در روستاها و مناطق عشایری	
شاخص	کمک به ارتقاء شاخص‌های فرهنگی مناطق کم‌برخوردار	
استان	کمک به فعالیتهای فرهنگی و هنری در استانها	
موسسه	کمک به موسسات غیردولتی فرهنگی - ینی استانها	
رویداد	برنامه حمایت و بزرگداشت شخصیت‌های فرهنگی و دینی	1703023000
رویداد	کمک به انجمن آثار و مفاخر رهنگی	
عنوان موسیقی	برنامه حمایت و صیانت از موسیقی ملی	1703025000
عنوان اثر	ایجاد آرشیو ملی موسیقی ایران	
مورد	بررسی، نظارت و صدور مجوزهای فعالیتهای مربوط	
جشنواره	حمایت از برگزاری جشنواره‌های موسیقی	
عنوان / موسیقی	حمایت از تولید، ساخت و اجرای برنامه‌های موسیقی صحنه ای	
عنوان اثر	حمایت از حفظ و اشاعت موسیقی نواحی و آیینی ایران	
عنوان اجرا	کمک به بنیاد فرهنگی هنری رودکی	
رویداد	کمک به شرکت در جشنواره‌های موسیقی در داخل و خارج از کشور	
مورد	کمک به موسسات، مراکز، انجمن‌ها، کانون‌ها و تشکلهای صنفی موسیقی	

مورد نمایشگاه	برنامه حمایت و گسترش هنرهای تجسمی	1703027000
مورد	بررسی، نظارت و صدور مجوزهای فعالیتهای مربوط	
مورد	حمایت از آموزش، ترویج و حفظ ارزشها و آثار بومی و قومی ایران اسلامی	
مورد	حمایت از موسسات، انجمنها، مراکز و تشکلهای صنفی هنرهای تجسمی	
رویداد	کمک به برزاری نمایشگاههای خارج از کشور و شرکت در جشنوارهها، مجامع، سمینارها و همایشهای بین المللی	
آرشیو	کمک به تقویت آرشیوهای هنر بومی	
رویداد	کمک و حمایت از برگزاری نمایشگاهها و همایشهای تجسمی داخل کشور	
عنوان نمایش	برنامه حمایت و گسترش هنرهای نمایشی	1703028000
مورد	بررسی، نظارت و صدور مجوزهای فعالیتهای مربوط	
رویداد	حمایت از برگزاری جشنوارهها و همایشهای نمایش	
عنوان	حمایت از تولید، نمونه سازی و اجرای برنامههای تئاتر، نمایشهای صحنه ای، سنتی و آیینی و توزیع و عرضه در شبکه نمایش خانگی	
عنوان اجرا	کمک به بنیاد فرهنگی هنری رودکی	
گروه	کمک به شرکت در جشنوارهها، مجامع، سمینارها و همایشهای بین المللی	
مورد	کمک به موسسات، مراکز، انجمنها، کانونها، تشکلهای صنفی وابسته(نمایش)	
نسبت جمعیت جوان مشارکت کننده در برنامههای	برنامه ساماندهی امور جوانان	1703031000

اجراشده به کل جمعیت کشور		
مورد	شناسایی و حمایت از تولیدات عرصه فرهنگ و هنر در خصوص مسائل جوانان	
مورد	کمک به تولید و ارائه محتوای فرهنگی در فضای مجازی به منظور تقویت هویت ملی جوانان	
طرح	برنامه ارتقاء فرهنگ عمومی	1703037000
عنوان اثر	حمایت از آثار هنری و فرهنگی مروج سبک زندگی ایرانی اسلامی در راستای اهداف اقتصاد مقاومتی و سند چشم انداز (مانند فرهنگ و اخلاق کار، بهره‌وری، کارافرینی و مقابله با فساد اقتصادی)	
طرح	حمایت از اجرای مصوبات شورای فرهنگ عمومی	
رویداد	حمایت از رویدادهای فرهنگی در راستای ترویج فرهنگ اقتصاد مقاومتی	
مورد	حمایت از فعالیتهای فرهنگی و هنری در راستای ارزش بخشی به نشان اقتصاد مقاومتی	
	برنامه تامین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمانها، اماکن و ماشین آلات	1703041000
هزار نسخه	برنامه حمایت و ارتقای مطبوعات	1705015000
عنوان	حمایت از تداوم انتشار روزنامه‌های دارای مخاطب خاص و برون مرزی	
رسانه	حمایت از ترویج اخلاق ایرانی اسلامی در مطبوعات کشور	
مورد	راهبری، بررسی و نظارت بر فعالیتهای مطبوعاتی	
نمایشگاه	کمک به برگزاری جشنواره و نمایشگاه بین المللی مطبوعات	
رویداد	کمک به برگزاری و شرکت در جشنواره‌ها و نمایشگاههای مطبوعاتی در استانهای کشور	
مورد	کمک به خبرگزاریهای غیردولتی	
مورد	کمک به موسسات، مراکز، انجمن‌ها، کانونها، تشکل‌های صنفی مطبوعاتی	

برنامه ساماندهی و توسعه رسانه‌ها و فعالیتهای فرهنگی دیجیتال	1705016000	درصد رشد و گسترش
بررسی و نظارت بر بسته‌های نرم افزاری و رسانه‌های دیجیتال کشور		مورد
پایش، نظارت و ممیزی محتوای پیامکی		هزار محتوا
حمایت از ارائه دهندگان خدمات محتوایی پیامک‌های انبوه و ارزش افزوده		هزار محتوا
حمایت از برگزاری نمایشگاههای استانی رسانه‌های دیجیتال		رویداد
حمایت از بنیاد ملی بازی‌های رایانه ای		مورد
حمایت از پایگاههای اطلاع رسانی اینترنتی		تعداد پایگاه
حمایت از تشکل‌ها و موسسات برای توسعه، تولید و انتشار محتوای مروج فرهنگ ایرانی و اسلامی در فضای دیجیتال		موسسه/ تشکل
نظارت بر فعالیتهای واحدهای فرهنگی دیجیتال در سراسر کشور		واحد/ مرکز
کمک به برگزاری نمایشگاه و جشنواره بین المللی سالانه رسانه‌های دیجیتال		رویداد
کمک به شرکت در نمایشگاهها و رویدادهای مرتبط داخلی و خارجی		رویداد
برنامه هدایت تبلیغات و اطلاع رسانی	1705018000	کانون تبلیغات
اجرای قانون ممنوعیت بکارگیری الفاظ بیگانه		استان
بررسی، نظارت و صدور مجوزهای فعالیتهای مربوط		مورد
نظارت قانونی بر فعالیتهای تبلیغات و اطلاع رسانی		ستاد
کمک به برگزاری همایش‌ها، گردهمایی‌ها، جشنواره‌ها و نمایشگاههای تبلیغات		رویداد
کمک به صنوف اتحادیه‌ها، موسسات و کانونهای تبلیغاتی و اطلاع رسانی		مورد
برنامه پژوهش‌های کاربردی	1708001000	درصد پروژه‌های عملیاتی شده
حمایت از پژوهش‌های کاربردی در زمینه اقتصاد فرهنگ		طرح

پروژه	حمایت از پژوهش‌های کاربردی در زمینه فرهنگ و هنر	
درصد ارائه خدمات بصورت الکترونیک	برنامه توسعه دولت الکترونیک	1708004000
سامانه	ارائه خدمات الکترونیکی	
درصد پوشش تحصیلی	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه ای	1802001000
هنرستان	ارتقاء کیفی آموزش هنر در هنرستان‌های هنری	
سهم آموزش دیده‌ها از کل مشمولین	برنامه آموزش غیررسمی کوتاه مدت	1802006000
دوره	توسعه و گسترش آموزش‌های فرهنگی و هنری	
نفر	برنامه حمایت از امور رفاهی و اجتماعی نویسندگان، هنرمندان و روزنامه نگاران	1902018000
نفر	کمک به صندوق اعتباری حمایت از نویسندگان، هنرمندان و روزنامه نگاران بابت درمان، مسکن از جمله هنرمندان هنرهای سنتی	
نفر	کمک به صندوق اعتباری حمایت از نویسندگان، هنرمندان و روزنامه نگاران بابت طرح تکریم پیشکسوتان از جمله هنرمندان هنرهای سنتی	
نفر	کمک به صندوق اعتباری حمایت از نویسندگان، هنرمندان و روزنامه نگاران بابت طرح بیمه تامین اجتماعی اصحاب فرهنگ و هنر و رسانه کشور	
نفر	کمک به موسسه هنرمندان پیشکسوت	
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - حمایت از نشر، کتاب و مطبوعاتی ۱		

1 - این برنامه از ردیف‌های زیرمجموعه‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تامین مالی می‌شود.

	برنامه حمایت از نشر و ترویج کتابخوانی	1703015000
نمایشگاه	حمایت از خرید کتب خارجی توسط دانشجویان، اساتید، پژوهشگران، اهل قلم و کتابخانه‌های کشور از نمایشگاه بین‌المللی کتاب در داخل کشور	
مورد	کمک به اطلاع رسانی و تبلیغات کتاب و راه اندازی پایگاههای تازه‌های کتاب	
عنوان	کمک به انتشار آثار ارزشمند	
نمایشگاه	کمک به برگزاری نمایشگاه کتاب استانی	
هزار عنوان	کمک به خرید کتاب برای تقویت کتابخانه‌ها و موسسات فرهنگی و پژوهشی غیردولتی	
مرکز توزیع	کمک به شبکه توزیع کتاب	
استان	کمک به مصرف کنندگان کتاب از طریق تخفیف در بهای کتاب در زمان برگزاری نمایشگاه کتاب استانی و تخصصی	
هزار نفر	کمک به مصرف کنندگان کتاب در اقشار دانش آموز، دانشجو و طلاب از طریق انتشار کارت اعتباری یا بن ارزشی خرید کتاب	
هزار نفر	کمک به مصرف کنندگان کتاب در سایر اقشار جامعه از طریق انتشار کارت اعتباری یا بن ارزشی خرید کتاب	
	برنامه حمایت از ارتقاء مطبوعات	1703016000
میلیون نسخه	کمک به عرضه نشریات با قیمت مناسب از طریق پرداخت نقدی به نشریات	
هزار نسخه	کمک به عرضه ارزاتر نشریات به مشترکین آن	

جدول شماره 4. طرح‌های عمرانی

مقدار	واحد	اهداف کمی طرح	عنوان	شماره طبقه بندی اولیه	شماره طبقه بندی جدید
1	استودیوی فیلم	احداث	احداث شهر سینمایی در شهر هشتگرد	30214052	1703014001
8400	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث چهار مجتمع فرهنگی در کرمانشاه	30214134	1703041001
3000	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث بنای مقبره الشعرا در تبریز	30214049	1703041002
1	پروژه	احداث، تالارهای فارابی	احداث تالارهای فارابی در تهران	30214012	1703041003
8700	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث مجتمع فرهنگی هنری در اردبیل	30214054	1703041004
8700	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث مجتمع فرهنگی هنری در بجنورد	30214058	1703041005
8700	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث مجتمع فرهنگی هنری در خرم‌آباد	30214055	1703041006
8700	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث مجتمع فرهنگی هنری در سنندج	30274057	1703041007
8700	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث مجتمع فرهنگی هنری در قزوین	30274056	1703041008
8700	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث مجتمع فرهنگی هنری در گرگان	30214059	1703041009

16000	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث مجتمع فرهنگی هنری در گنبد- آزادشهر- کردکوی- بندر گز	30214060	1703041010
7000	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث مجتمع فرهنگی هنری عسلویه	30214050	1703041011
3500	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث مجتمع فرهنگی هنری کاشان	30214067	1703041012
40	پروژه	احداث فضای فرهنگی	احداث مجتمع‌های فرهنگی و هنری	30214132	1703041013
5500	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث موزه هنرهای معاصر اصفهان	30214040	1703041014
5500	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث موزه هنرهای معاصر تبریز	302114036	1703041015
5500	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث موزه هنرهای معاصر زاهدان	30214038	1703041016
5500	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث موزه هنرهای معاصر مشهد	30214037	1703041017
5500	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث موزه هنرهای معاصر همدان	30214087	1703041018
9000	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	احداث نگارخانه و سالن‌های همایش کرمانشاه	30214133	1703041019
8	مجتمع و مراکز فرهنگی	تعمیر و مرمت مراکز فرهنگی و هنری ملی	احداث، تکمیل و تجهیز مراکز فرهنگی هنری	30214017	1703041020

1	پروژه	تامین تجهیزات و ماشین‌الات	تامین تجهیزات فنی فرهنگی و هنری	30274037	17030410021
1	باب	خرید ساختمان	تعمیر و تامین تجهیزات و ماشین‌الات	30274002	1703041028
1	مجتمع	احداث نمایشگاه کتاب	تکمیل ساختمان و تامین تجهیزات نمایشگاه دائمی بین‌المللی کتاب در تهران	30214008	1703041033
16745	مترمربع	احداث فضای فرهنگی	تکمیل مصلی و مجتمع بزرگی فرهنگی هنری شهرکرد	30214051	1703041034
1460	باب	تکمیل و مرمت مساجد	تکمیل پروژه‌ها س نیمه تمام فرهنگی هنری و مساجدی که 40٪ اعتبار آنها از محل کمک‌های مردمی تامین شده باشد	30214018	1703041035
4	پروژه	تعمیر و مرمت و ساماندهی مجموعه ساختمانهای بنیاد رودکی	ساماندهی مجموعه ساختمانها و تاسیسات بنیاد رودکی	30214016	1703041038
1	پروژه	مطالعه و اجرا	مطالعه و مقاوم سازی ساختمانهای مهم فرهنگی کشور	30276004	1703041040
195733	مترمربع	مطالعه و احداث مجتمع‌های فرهنگی و هنری	مطالعه و احداث 15 مجتمع فرهنگی هنری در مراکز استانیها	30214011	1703041041

1	پروژه	کمک‌های فنی و اعتباری سایر پروژه‌ها	کمک‌های فنی و اعتباری برای احداث پریس‌های سینمایی و سایر پروژه‌های فرهنگی در سطح کشور	30214109	1703041043
87	پروژه مطالعاتی	مطالعات فاز 1 و 2	مطالعه، شناسایی و امکان‌سنجی پروژه‌های بخش فرهنگ (تحقق بند «ک» ماده 104 قانون برنامه چهارم) 1	30214053	1708001001
1	پروژه	تحقیقات فنی	گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات در فرهنگ و هنر	10517014	1708004003

پس از معرفی برنامه فعالیت‌های برخی از مهم‌ترین وزارتخانه‌ها- سازمانها و نهادهای مرتبط با فصول فرهنگ قانون برنامه و بودجه کشور و قبل از پرداختن به پیشنهادات برنامه‌ای، نکته‌ای که قابل ذکر است «حمایتی» بودن اکثریت برنامه فعالیت‌های دستگاه‌های مرتبط با حوزه فرهنگ است، بخصوص وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که دارای این دست برنامه‌ها بصورت حداکثری است. به عبارت دیگر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به عنوان بزرگترین دستگاه فرهنگی کشور، دارای دو جنس برنامه می‌باشد؛ دسته اول شامل صدور مجوزاتی است که کارانحصاری وزارتخانه (تصدی‌گری) بوده، در اختیار سایر سازمانها و نهادها نمی‌باشد. دسته دوم فعالیت‌هایی که در قالب حمایت از برنامه‌هایی است که توسط ادارات کل استانها انجام می‌گیرد. در اینجا سوالی که مطرح است اینکه حمایت از برنامه‌ها که یکی از دو گونه اصلی فعالیت‌های وزارت ارشاد (در راستای برنامه‌های سازمان برنامه و بودجه کشور) می‌باشد آیا همراه با یک نقشه راه است؟ در واقع نقشه راه برای این گونه از حمایت‌ها چه می‌باشد؟ آنچه در عملکرد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ملاحظه می‌شود افزایش سازمان‌های مردم‌نهاد و بنیادگونه غیر دولتی است که هدف از ایجاد آنها افزایش این دست برنامه فعالیت‌ها است که در واقع جلب و جذب حمایت‌ها بطور غیر مستقیم برای خود دستگاه است؛ علی‌رغم اینکه این دست فعالیت‌ها دارای مابه‌ازایی در ساختار رسمی و غیر رسمی دستگاه بوده، و کمک‌هایی که سایر سازمانها و نهادها نیز دریافت می‌کنند در راستای انجام این گونه فعالیت‌ها است. این در حالیست که برش استانی نقشه‌مهندسی فرهنگی کشور یک برنامه عملیاتی است که به اجرای نقشه در هر استان کمک می‌کند.

به عبارت دیگر (همانطور که قبلاً اشاره شد) نقشه‌مهندسی فرهنگ کشور اصلی‌ترین سند بالادستی نظام در عرصه فرهنگ است این نقشه شامل کلیات، مبانی، ارزش‌ها و اصول، چشم‌انداز فرهنگی کشور در افق 1404، اهداف کلان فرهنگی، اولویت‌های فرهنگی، راهبردها و اقدامات و چارچوب نهادی است. برش استانی نقشه، برنامه عملیاتی است که برای اجرای اقدامات نقشه در سطح استان تهیه می‌شود. اقدامات ملی نقشه، تدابیری هستند که برای تحقق اهداف و راهبردهای نقشه طراحی شده‌اند. شرط اجرای این اقدامات قرار گرفتن

آنها در چارچوب برنامه‌های پنج ساله و یک ساله کشور در سطوح ملی و استانی است. برش استانی ابزار تحقق نقشه در سطح استانی است. این برش از ظرفیت ایجاد هماهنگی میان نقشه، برنامه‌های توسعه و سایر اسناد استانی به ویژه سند آمایش استان برخوردار است. همچنین می‌تواند نهادها و دستگاههای فرهنگی را در دو سطح ملی و استانی هماهنگ و منسجم کند؛ هماهنگی که ماحصل آن هم‌افزایی و اختصاص بهینه منابع است.

جمع بندی و نتیجه گیری

شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال 1386 با ایجاد شورای تخصصی مهندسی فرهنگی، ظرفیت‌های کشور را برای تدوین نقشه مهندسی فرهنگی کشور بسیج نموده و در تاریخ 93/8/20 به تصویب نهایی رساند. بند ج فصل هفتم نقشه مهندسی کشور مبین تقسیم کار استانی و ضرورت حرکت استانی برای «اجرای سازی نقشه در متن جامعه» است. از اقدامات اساسی جهت اجرایی سازی نقشه مهندسی فرهنگی کشور، تدوین برش‌های استانی، آیین نامه و دستورالعمل آن می‌باشد. با تصویب آیین نامه و با توجه به ماهیت آن، تمهید میدان یعنی استان‌های کشور جهت تدوین برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور صورت گرفته است. پس از مطالعه و بررسی طرح‌ها/ پروژه‌های استانی فاز یک، نقشه اجرایی سازی برنامه فعالیت‌های استان و تامین و تخصیص اعتبار آن‌ها، ضرورت طراحی و تنظیم «شناسنامه برنامه» به عنوان الگوی واحد میان استانی که مشتمل بر کلیه مولفه‌های شناسایی - رصد و ارزیابی یک برنامه است، درک گردیده، در این راستا اقدام لازم صورت گرفت.

همچنین پس از ملاحظه برنامه فعالیت‌های برخی از مهم ترین وزارتخانه‌ها- سازمانها و نهادهای مرتبط با فصول فرهنگ قانون برنامه و بودجه کشور همچون وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نکته‌ای که قابل ذکر است «حمایتی» بودن اکثریت برنامه فعالیت‌های دستگاههای مرتبط با حوزه فرهنگ نسبت به سایر قالبهای فرهنگی است. تک قالبی بودن اکثریت برنامه‌های برش

استانی که با تنظیم شناسنامه برنامه حاصل شده است؛ عدم خلاقیت کارشناسان استانی و ناکارآمدی برنامه‌ها را در حل مسائل فرهنگی استان نشان می‌دهد. این مهم مطلبی است که سازمان برنامه و بودجه کشور را به بازنگری مجدد برنامه‌های ابلاغی دستگاه‌های فرهنگی کشور توجه می‌دهد.

همچنین بنظر می‌رسد شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان مرجع سیاستگذار و حکمران در حوزه فرهنگ، علاوه بر بعد راهبری و هدایت دستگاهها، باید دارای موضعگیری درست و ورود به هنگام از بعد نظارتی و ارزیابی نسبت به عملکرد و اثربخشی برنامه‌های دستگاه‌های فرهنگی باشد

منابع

1. اسناد

- آئین نامه تدوین برش های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور
- برش استانی البرز
- برش استانی آذربایجان شرقی
- برش استانی بوشهر
- برش استانی خراسان رضوی
- برش استانی زنجان
- برش استانی سیستان و بلوچستان
- برش استانی کهگیلویه و بویراحمد
- برش استانی گلستان
- برش استانی لرستان
- برش استانی همدان
- برش استانی هرمزگان
- برنامه فعالیت های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مرتبط با فصول فرهنگ قانون برنامه و بودجه کشور؛ اطلاعات مندرج در پیوست 4 لایحه بودجه سال 1395 کل کشور
- قانون برنامه و بودجه سال 1402
- میرزمانی، اعظم (1399)، راهنمای عملی تدوین برش استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور، ستاد فرهنگ دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی.
- نقشه مهندسی فرهنگی کشور

2. منابع لاتین

- De Bruijn, H.A, & Hufen, H.A(1998). The Traditional approach to policy instruments. In G.B. peters, & F.K.Van Nispen, Public policy instrument:

Evaluating the Tools of public Administration(pp.14-33). Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.

- Intveld, R,J,(1993) ,The Dynamics of Educational Performance Indicators, Intemational perspectives of regional Development and regional organization
- Savas, E, S,(1987). Privatization: The Key to better Government, Chatham:Chatham House publishers.the past Decade. Public Administration Review, 240-48.